

Maandag 18 september 1916 – ochtendeditie

Belgische kinderen.

Te Roosendaal zijn gisteren dertien Belgische kinderen uit Antwerpen aangekomen. Tien gaan heden rechtstreeks naar hun ouders die hier te lande wonen, drie zijn bestemd voor het Joodse Huisvestingscomité te Leiden.

Berlijn, 17 september. Officieel. Bij het leger van Albert van Wurtemberg en de noordelijke vleugel van de legergroep van prins Ruprecht van Beieren werd druk doorgevochten.

Men meldt ons van Belgische zijde:

Het aantal Belgen, die in Engeland in de oorlogsindustrie werkzaam zijn, is betrekkelijk groot. De knapste arbeiders uit de metaalnijverheid, de wapenmakers uit het Luikse, de metallurgisten uit de nationale fabriek van oorlogswapens te Herstal, uit de werkhuizen voor automobielen en vliegtuigen van Henegouwen, Brussel, Antwerpen en Gent, hebben weten uit België te ontsnappen en zijn nu ten getale van 46.000 in Engeland als werktuigkundigen, pas- en bankwerkers bedrijvig in de oorlogsnijverheid. Daarenboven zijn er nog in Groot-Brittannië vele Belgische mijnwerkers. Ook Belgische industriëlen zijn niet onledig gebleven. Zij hebben, naast vele kleine ateliers voor afzonderlijke munitiestukken, ook vier grote munitiefabrieken gesticht, waar uitsluitend Belgische arbeiders aan het werk zijn.

Naar Holland (KVdW).

Brussel, 2 september.

Vanochtend, half vijf. In de geluidloze, als dove, gevoelloze atmosfeer, onder de melkwitte lucht, die, nauw aan het opklaren, roerloos is; in het broeien der nachtwarmte, waar het wekkende ochtendkoeltje nog niet in ontwaakt, sta ik op straat reeds, uit de geniepige huisschemering, die als medeplichtig is aan mijne ongewone vroegtijdigheid, waar ieder nog rustig en voor uren slaapt.

En ik zou mezelf over mezelf verbazen: als ik om vier op en wakker wil zijn, dan begin ik daarmee, doorgaans, van de vorige avond af. Ditmaal echter is er opzet geweest; gisteren ben ik vroeg gaan slapen om tijdig op post te zijn: meer dan zeventienhonderd vijftig Belgische kindertjes zouden immers vanochtend half zes naar Holland vertrekken, en, niet zonder enige jaloersheid, wilde ik daarbij aanwezig zijn; als het ware iets van mij, weze het maar een dankbaar herdenken, meegeven. En dan, ik heb de nood van dichtbij gezien, die tot deze vakantiereis, tot een verblijf in weldadig Holland aanleiding gaf; als elke Belg die wat verder ziet dan zijn egoïstische neus lang is - en zo zullen er wel niet veel meer zijn -, had ook ik mij het lot van ons volk binnen de, helaas geringe, mate van mijn kunnen aangetrokken, en daarbij gezien wat een weldaad het kon worden voor onze kinderen, voor de toekomst van ons ras, enige weken in zuivere lucht, met voldoende voeding, door te brengen. En ook dat was aanleiding, dat ik vroeg op zou staan: ik wilde de kinderen uitgeleide doen, al was het niet verder dan tot aan het station, hun vaarwel zeggen met de hartelijke hoop dat ze in het vriendelijke buitenland, het buitenland van vrienden, gezondheid en sterkte mochten vinden.

Ge stelt u voor, met welke vreugde vernomen werd, dat een aantal kinderen naar Holland zouden kunnen gaan, buiten de bedorven lucht vol ziektekiemen, waarin zij doorgaans moeten leven, om daar een paar weken, verre van de gedruktheid waarin wij leven en die zij toch ook ondergaan, gezond en voldoende voedsel te genieten. Het

was mij gegeven, van die vreugde getuige te zijn: het zijn, onder de oorlog, mijn zoetste stonden geweest.

Vanochtend dan zouden zij vertrekken. Ik liep over de wezenloos blanke, nog verlaten straat, de gesloten en als blinde huizen voorbij, en de enkele herbergen, waar het licht nog aan was en de melk- en groenteboeren, die naar de markt gaan of er van terug komen, een kop hete koffie of een verwarmende borrel gebruiken. Niemand, dan hier en daar een geeuwende politieagent, of een voddeman, die met een krom ijzer in de vuilnisbakken pikt als een nijdige kloek. Aldus, tussen roerloze en stofgrijze boompjes van een boulevard, nader ik de stad. Ineens trilt er een ijzige tocht, heel even maar, door de lucht: de eigenlijke dag die wil beginnen, het eerste levensbewegen van de aanwassende, nijvere dageraad. Het matte licht gaat wemelen. Er komt speling in het gebladerte. Vogels gaan piepen, en krakelen weldra. Dit is nog echter de dag niet van de arbeidzame mens. Tot daar plots de grond van uit de verte gaat daveren en dreunen; een groot roodgeel cyclovenoog nadert: de eerste werklidentram, die van het verste voorgeborchte naar de afgelegene bestemming en de naargeestige werkzaamheid voert. Hier en daar, aan kleine winkeltjes, worden de luiken geopend door vuile, slaperige vrouwen in nachtgewaad. Zware arbeidersstappen klinken traag en moe. En nu komen mij ook moedertjes voorbij, zorgvuldig gekapt en in de zondagse kleren; ze dragen onder de arm een dik pak in grauw lijnwaad gewikkeld; ze voeren aan de hand slepende kinderen in het nieuw; ze zien er wel wat gejaagd uit. Hoe dichterbij het station kom, hoe meer ik er uit de zijstraten zie opduiken. Ze kijken elkaar aan met een bevreemding, waar sympathie uit spreekt. Allen volgen dezelfde weg als ik: ge vermoedt, als ik deed, hun bestemming.

Aldus komen wij aan het station. Daar is het, in dit prille uur, vreemd druk. Vijf zes politieagenten handhaven er de orde. De moeders

mogen niet mee binnen: het afscheid van de met hartstocht aan de borst gedrukte kinderen is er te vuriger, te angstig vuriger om. Ja, zij weten het wel: het is voor hun welzijn. “Maar”, huilt er een die mij tot haar vertrouwing maakt, “het is de eerste maal dat de kleine, nog maar vier jaar is hij, op de trein gaat zitten, en dan nog zo'n verre reis, en alleen met vreemde mensen. Gij verstaat dat toch, nietwaar, meneer?”... - Ik ga de wachtzaal binnen, terwijl het aantal der moeders en vaders buiten, achter de rug der sussende politie, dichter en dichter wordt. Hier, in de schemerende zaal, gaat het druk en tevens ordelijk toe. Dames en heren van het comité, behulpzame onderwijzeressen en onderwijzers stellen de kinderen, die onthutst en gedwee zijn, in rij en gelid. Het is geen klein werk, die zeventienhonderd vijftig kinderen op rang te stellen! Allen hebben zij een armband om met een volgnummer; het nummer vindt men op de zak terug, die zij op de rug dragen of onder de arm, en die hun bagage bevat. Allen zien zij er zindelijk, liefderijk verzorgd uit: het laatste geld is besteed geworden aan het onontbeerlijke ondergoed; waar er geen geld was, heeft de openbare of private liefdadigheid even geholpen. - De bleke gezichtjes staren wijs uit; slechts een paar, de heel kleinen, huilen, maar worden weldra medelijdend gesust; een driejarige kleuter, zijn dik pak tussen de korte knuistjes op de buik, loopt telkens verbijsterd uit de rij, schijnt niet te begrijpen waar het om gaat; een tenger meisje speelt, tot tijdverdrijf, pop met haar dunne zak, dien ze in slaap wiegt en als een moedertje liefkoost; de groteren echter doen kranig of gewichtig; zij fluisteren elkaar korte opmerkingen toe. Aldus schuiven de rijen tussen de ijzeren baren het station binnen.

Daarbuiten huilen de moeders, praten koortsig onder mekaar, wuiven met hun zakdoeken. Een juffrouw van het comité treedt ze nader, zegt met luide stem: “Wek toch niet te veel hun aandacht, het kan alleen de last vermeerderen, en dat kunt ge toch niet wensen!

En daarbij, zij hebben slaap. Straks, in de wagen, gaan ze een lekker dutje doen. Stoor ze nu maar liever niet!" De echt vrouwelijke wenk heeft de gewenste uitwerking die moeders begrijpen: ze zwijgen. Maar het belet de tranen niet over de wangen te rollen, en het wordt zo aandoenlijk, dat een dikke reus van een politiebrigadier zich niet meer weerhouden kan, tranen uit zijn ogen te pinken met zijn witkatoenen handschoenvingers ...

Op weinigen na, zijn nu al de kinderen binnen, op het perron. En al met eens, op een sein, dat niemand geeft en niemand verneemt, onder de druk van een gemeenschappelijk instinct, dat ze allemaal op hetzelfde ogenblik tot dezelfde daad aanzet, zetten de mannen en vrouwen van voor het station het op een lopen. Zij stuiven de straat op, en het is zo onweerstaanbaar, dat ik meedraaf. Wat verder immers is er een plaats, waar men de trein, achter een barrière, voorbij kan zien rijden. Daar is het weldra zwart van volk. Allerlei lui, die naar hun werk gaan - het is half zes geworden en volle dag, een rinse najaarsdag, die huiveren doet -, allerlei mensen, die niet weten wat er gebeurt, vullen nieuwsgierig de massa aan. Men hoort een ver gefluit: een rilling gaat door de menigte. Men verneemt het gestommel en gestamp van een trein, die nadert: een galm gaat op, zakdoeken gaan weer wuiven. En het is nu geen droefheid meer: het is een laatste afscheid vol opgewondenheid, die haast blijdschap gelijkt.

De trein rijdt voorbij, steeds vlugger. Van de kinderen krijgt men niet veel te zien: misschien slapen reeds de meesten. Maar de juffrouwen, die naar Holland meegaan, antwoorden in hun plaats, groeten met de hand. Lang nog wuiven de zakdoeken, als de trein reeds uit het gezicht verdwijnt.

Nu trekken vaders en moeders weer naar huis. Zij knopen gesprekken aan, troosten elkaar. Zij beseffen volkomen, welke weldaad hun

kinderen wordt gedaan. De laatste tranen worden weggewist – “Het is gelijk, ik zou toch al willen weten of zij goed toegekomen zijn,” zucht een jong vrouwtje, terwijl ze gelaten glimlacht ...

Ik ga naar huis, gelukkig alsof ik zelf een goede daad had gedaan: een bewijs ervan, hoe ijdel wij zijn; tenzij het betekenen moest dat een goede daad uitstraalt ook over dezen, die er geen deel aan hebben, - al was het dan maar als een aanmaning ...

Te Philippine is ter beschikking van de marechaussee gesteld een Belg, zekere Van H., die bij het onderzoek opgaf een Belgische vluchteling te zijn, blijkens zijn pas in oktober 1915 bij Essen over de grens gekomen. Hij had zich nu bij Boekhoute op Belgisch gebied begeven, waar hij contact zocht met de commanderende officier. Nadat hij deze verlaten had, werd voor hem de poort in de grensversperring geopend en werd hij op Nederlands gebied gelaten.

De omstandigheden trokken de aandacht en waren aanleiding tot zijn aanhouding. Bij fouillering bleek, dat hij ruimschoots was voorzien van Duits bankpapier en ander geld. Hij is door de marechaussee naar Middelburg overgebracht.

Maandag 18 september 1916 – avondeditie

Men meldt ons uit Oostburg in Zeeland:

Gisteren vlogen over Oostburg een zevental vliegtuigen in de richting van Gent. Op hun terugreis werden er een tweetal boven de Belgische kust hevig door de Duitse kustwacht beschoten, voor zover wij konden zien zonder resultaat.